

**ЛЮБЧЕНКО Валентина**

Кандидат історичних наук

доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

Державний університет «Житомирська політехніка»

<https://orcid.org/0009-0009-7709-3819>e-mail: [ktgrs\\_lviv@ztu.edu.ua](mailto:ktgrs_lviv@ztu.edu.ua)**ГЕНДЕРНА СОЦІОЛОГІЯ В ПРАЦЯХ ВІТЧИЗНЯНИХ ДОСЛІДНИКІВ**

*Стаття присвячена аналізу становлення та розвитку гендерної соціології у працях вітчизняних науковців. Розглянуто ключові напрями сучасних досліджень, зокрема проблеми гендерної нерівності на ринку праці, участі жінок у політичному житті, трансформації гендерних ролей у період воєнного конфлікту та міграційних процесів, а також культурологічні інтерпретації гендерної ідентичності та стереотипів. Показано, що гендерна соціологія в Україні розвивається під впливом глобальних тенденцій, водночас зберігаючи національну специфіку та сучасні соціально-політичні виклики. Наголошено на значенні євроінтеграційних процесів та Цілей сталого розвитку ООН як важливих орієнтирів для дослідження гендерної рівності. Автори праць, проаналізованих у статті, поєднують емпіричні соціологічні методи з якісними культурологічними підходами, що дозволяє отримувати комплексне бачення проблеми. Зроблено висновок про необхідність подальшої систематизації наукових здобутків, міждисциплінарної інтеграції та розробки ефективних механізмів забезпечення гендерної рівності у всіх сферах суспільного життя.*

**Ключові слова:** гендерна соціологія, гендер, гендерна ідентичність, українські дослідники

<https://doi.org/10.31891/pcs.2025.3.29>

## **1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ**

Пошук теоретичного пояснення нерівності становища жінок у суспільстві спричинив розмежування понять біологічної статі (sex) та соціально зумовленої ролі (gender). У гносеологічному аспекті термін «гендер» має коріння у грецькому слові «генос», що означає походження та спадковість. Використання цього поняття акцентує на тому, що соціальні ролі чоловіків і жінок не є природно детермінованими, а формуються у процесі суспільних відносин і культурних практик. Таким чином, гендер можна розглядати як комплекс поведінкових моделей і особистісних характеристик, які проявляються ситуативно й не залежать від біологічної статі.

Актуальність проблеми в Україні зумовлюється кількома чинниками: по-перше, необхідністю адаптації до європейських стандартів у сфері прав людини та гендерної рівності; по-друге, впливом сучасних викликів — війни, внутрішньої міграції, соціально-економічних криз; по-третє, збереженням стійких патріархальних стереотипів у суспільній свідомості. Ці фактори актуалізують потребу у системному соціологічному аналізі гендерних

трансформацій та розробці ефективних стратегій подолання нерівності та вимагають від України проведення серйозних гендерних перетворень в українському соціумі, спрямованих на вирівнювання соціальних, кар'єрних, статусних можливостей для жінок і чоловіків.

Окремі науковці аналізують гендерні аспекти політики, економіки, культури, ідентичності та соціальних практик, однак бракує узагальнюючого бачення, яке б інтегрувало емпіричні напрацювання у цілісну концептуальну рамку. Саме тому необхідним є аналіз наукових здобутків українських учених задля визначення особливостей становлення гендерної соціології у вітчизняному контексті, а також окреслення перспектив подальших досліджень у цій сфері.

## **2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ**

Методологія дослідження ґрунтується на аналізі сучасних наукових публікацій, присвячених проблематиці гендерної рівності в різних сферах суспільного життя. Зокрема, розглядаються дослідження, що висвітлюють питання доступу жінок і чоловіків до праці, участі у військовій службі, репрезентації у культурному просторі та політичній

діяльності. Методологічна база поєднує результати емпіричних соціологічних розвідок (опитування, статистичний аналіз, порівняльні дослідження) із якісними культурологічними інтерпретаціями, що дозволяє простежити взаємозв'язок між структурними умовами та символічними аспектами гендерних відносин. Для досягнення мети дослідження було здійснено аналіз публікацій, представлених у базі даних *Google Scholar* за період 2019–2025 років. Загалом за цей час зафіксовано близько 10 200 статей, серед яких 66 мають оглядовий характер. Актуальність вивчення аспектів гендерної соціології в Україні зумовлюється сучасними соціальними трансформаціями, що створюють унікальні умови для переосмислення гендерних ролей та практик.

Про зростання інтересу до гендерної проблематики свідчить наявність у структурі Електронної бібліотеки «Україніка» спеціалізованого розділу «Гендерні дослідження» у межах рубрики «Соціологія», що містить 69 наукових праць. Це демонструє інституціоналізацію гендерних студій та їхнє виокремлення як самостійного напрямку сучасних соціологічних досліджень в Україні.

Становлення в Україні демократичної правової держави та розвиток громадянського суспільства зумовлюють необхідність чіткого концептуального визначення й реалізації гендерної політики як складової правової культури та гендерної демократії. У цьому контексті особливої ваги набуває дослідження гендерних аспектів суспільного розвитку – в економічній, політичній та соціальній сферах, із визначенням досягнень і наявних проблем. Гендерна рівність сьогодні визнається міжнародною нормою та одним із базових принципів Цілей сталого розвитку ООН, що підкреслює актуальність її наукового вивчення.

### 3. ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є проаналізувати основні підходи до розуміння гендерної соціології у працях українських дослідників, систематизувати їхні теоретичні та емпіричні напрацювання, а також визначити перспективні напрями подальших досліджень у цій сфері.

Відповідно до поставленої мети виділені наступні цілі статті:

- проаналізувати ключові напрями досліджень вітчизняних учених у галузі гендерної проблематики (політика, ринок праці, культура, ідентичність, соціальні трансформації, війна);

- окреслити основні досягнення українських науковців у вивченні гендерних процесів;

- виявити наукові прогалини та перспективні напрями подальших досліджень.

### 4. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБҐРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Наприкінці 1960-х років американський психоаналітик Роберт Столлер (Robert Stoller) увів у наукову дискусію поняття «гендер», надаючи йому значення соціокультурного виміру статі. Учений запропонував розрізняти біологічну стать і ті культурно та соціально зумовлені ролі й характеристики, які суспільство приписує чоловікам і жінкам. Відтоді термін «гендер» почав позначати не фізіологічні відмінності між статями, а соціальні очікування, моделі поведінки та норми, що формуються під впливом виховання, освіти, культурних традицій і суспільних практик [1, с. 39].

Якщо у працях Столлера акцент робився на соціальному вимірі статевих відмінностей, то вже у середині 1980-х років американська дослідниця Джоан Валлах Скотт (Joan Scott) запропонувала розглядати «гендер» як аналітичну категорію для історичних досліджень. На відміну від «статі» як біологічної характеристики чи «роду» як граматичного явища, «гендер» у її концепції пояснює ті соціальні розрізнення між чоловіками та жінками, що виникають у процесі суспільної діяльності та визначають специфіку їхньої поведінки [2].

Поширення гендерних досліджень було безпосередньо пов'язане зі зміною ролі жінки в суспільстві у другій половині XX століття – так званою «жіночою революцією», яка стала відповіддю на зростання впливу феміністичного руху. Сьогодні в Україні ця наукова галузь розвивається динамічно: дослідження проводяться не лише в академічному середовищі та університетах, а й у рамках діяльності громадських жіночих організацій і правозахисних ініціатив.

Дослідження, пов'язані з гендерною проблематикою, почали активно з'являтися у працях українських науковців на початку 2000-х років і були спрямовані переважно на аналіз соціальних трансформацій та ролі жінки в суспільстві. Дослідження стали важливими кроками та заклали підґрунтя для подальшого поширення терміна «гендер» у вітчизняному науковому дискурсі.

Одними з ранніх прикладів є дисертаційні дослідження О. Кісь (2001) [3], присвячені гендерним аспектам сімейного життя у XIX – на початку XX століття та О. Лободинської (2008) [4], яка розглядала гендерні особливості працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, а у 2013 році у науковій статті разом з Іващенко О. [5] розкрила проблему гендерної асиметрії на ринку праці України, зокрема у сфері першого працевлаштування молоді. Автори наголошують, що нерівність між жінками та чоловіками зумовлена не лише економічними чинниками, а й стійкими стереотипами та соціокультурними установками. Представлені емпіричні дані підтверджують наявність дискримінаційних практик при прийомі на роботу та в оплаті праці, попри існування формальних правових механізмів рівності. Зроблено висновок про необхідність інтегрованого підходу, що поєднує економічний та соціокультурний аналіз для подолання гендерних дисбалансів у сфері зайнятості.

У своєму дослідженні М. Кузьміна та О. Шеховцов [6] здійснили соціологічний аналіз причин і наслідків гендерної нерівності на ринку праці України. Вчені підкреслюють, що гендерні дисбаланси в економіці залишаються однією з найгостріших проблем сучасного соціально-економічного розвитку держави. Серед поширених форм нерівності виокремлюються занижена оплата праці жінок, обмежений доступ до керівних посад, низька представленість у високотехнологічних і високооплачуваних сферах. Пандемія COVID-19 істотно поглибила ці проблеми, особливо уразивши становище жінок.

Порівняння з міжнародною практикою показує ефективність таких інструментів, як законодавчі ініціативи, системи квот та соціальні програми. Водночас в Україні чинниками збереження нерівності залишаються стійкі культурні стереотипи,

недостатня інституційна підтримка материнства та відсутність гнучких форм зайнятості. Подолання гендерних дисбалансів можливе лише за умови комплексного підходу, що включає поєднання правових механізмів, освітніх програм і підтримки жіночого підприємництва. Забезпечення рівних можливостей на ринку праці є не лише передумовою сталого економічного розвитку, а й чинником соціальної стабільності.

У статті А. Багінського та Д. Пашкової [7] досліджено вплив соціально-політичних трансформацій на гендерні відносини в Україні. Автори підкреслюють, що радянська спадщина з її патріархальними моделями тривалий час зумовлювала нерівність у суспільстві. Євроінтеграційні процеси поступово сприяли переосмисленню традиційних ролей та формуванню нових стандартів гендерної рівності. Значну роль відіграли законодавчі ініціативи, зокрема Закон «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», ратифікація Стамбульської конвенції та введення гендерних квот. Важливими чинниками стали й міжнародні угоди, серед яких Угода про асоціацію з ЄС, що закріпила європейські стандарти протидії дискримінації. Автори демонструють, що з 1991 по 2021 рік коефіцієнт гендерної нерівності знизився з 0,472 до 0,200, що підтверджує наявність позитивної динаміки. Водночас залишкові стереотипи, економічні труднощі та слабка підтримка сімейної політики продовжують уповільнювати цей процес. Загалом дослідження засвідчує поступовий, але послідовний рух українського суспільства до більш збалансованої гендерної системи.

У своєму дослідженні М. Ткалич, Т. Зінченко та А. Касьян [8] зосередили увагу на аналізі гендерно-рольової диференціації, особистісної ідентичності та стереотипних уявлень. Опитування, проведене методом незакінчених речень, охопило 1340 респондентів і дало змогу виявити особливості наповнення гендерної складової ідентичності у чоловіків та жінок. Результати показали, що ідентичність обох статей формується переважно через особистісні характеристики, стереотипні уявлення про фемінність і маскуліність та норми статевої поведінки. У відповідях обох груп виявлено як спільні риси (пов'язані з сім'єю, дітьми, турботою про близьких), так і

суттєві відмінності. Чоловіки значно частіше ототожнюють себе з успіхом, кар'єрними досягненнями, матеріальним статусом і заробітком, тоді як жінки – з емоційною сферою, почуттями любові та ніжності, а також із соціальними відносинами, що ґрунтуються на повазі й турботі.

Таким чином, жіноча гендерна ідентичність характеризується реляційним, орієнтованим на стосунки типом, тоді як чоловіча – інструментальним, менш емоційним та комунікативним. Отримані результати відображають актуальні гендерні норми й стереотипи, що зберігаються у професійній, сімейній та соціальній сферах сучасного українського суспільства.

У своєму дослідженні І. Святненко [9] аналізує ідеологічні та моральні аспекти латентного гендерного расизму в українській гендерній культурі. Авторка узагальнила результати емпіричного дослідження, що охоплювало три ключові блоки: гендерне позиціонування чоловіків і жінок (рівність/нерівність), ієрархії у гендерних відносинах (домінантність, субмісивність, егалітарність), а також норми й стандарти оцінювання неформальної поведінки та невербальної комунікації. Аналіз показав відсутність чітких ознак егалітарності у відповідях респондентів і засвідчив існування режиму привілеїзації, який можна окреслити як матриархально-расистський і який знаходить підтримку серед обох статей.

Науковиця наголошує, що консенсусність такого становища свідчить про мовчазну згоду суспільства з установками гендерного расизму та водночас про слабе розуміння західних моделей гендерної рівності. Це мінімізує перспективи утвердження егалітарної культури в Україні й сприяє відтворенню нерівності та підвищенню рівня гендерної конфліктності. Дослідження також розкриває механізми, завдяки яким закріплюється домінування жінок: ідеологія фемінолатрії, сакралізація жіночності та перевага генікократії над маскулінократією.

Гендерні привілеї, що виникають на основі уявлень про надцінність жіночого начала, проявляються в різних сферах повсякденного життя: від сексуальності та харчової поведінки до організації санітарно-гігієнічних практик і вибору одягу. Такі привілеї закріплюються через процеси пасифікації, об'єктивації та нормалізації

жіночого патронату над чоловіками. Авторка визначає це як форму гендерної мікровлади, що відтворює структурні дисбаланси у гендерній культурі сучасної України.

Ю. Калагін та О. Шанидзе [10] здійснили гендерний аналіз соціальних практик українських біженців 2022 року, зосередивши увагу на задоволенні їхніх базових потреб у нових умовах життя. Дослідження, проведене в червні–липні 2022 року на вибірці у 1170 респондентів, показало, що вимушено переміщені жінки беруть на себе провідну роль у забезпеченні власного добробуту та добробуту дітей. Вони активно інтегруються у соціально-економічне середовище, відкривають власний бізнес або працевлаштовуються за трудовими договорами, демонструючи здатність до адаптації в кризових обставинах.

Автори визначили три типи соціальних практик переселенців: інноваційні, традиційні та патерналістські. Жінки переважно схиляються до перших двох типів, що відображає їхню готовність поєднувати нові форми активності з усталеними моделями поведінки. Це формує уявлення про вимушених переселенців як соціально активну групу, а також сприяє становленню нових образів жіночності в умовах війни.

Дослідження підкреслює важливість вивчення процесів інституалізації соціальних практик внутрішньо переміщених осіб. Збройний конфлікт, що триває з 2014 року, змусив значну частину населення неодноразово починати життя заново – шукати житло, забезпечувати економічну незалежність, адаптувати дітей до нових умов. Війна як потужний соціальний стрес-фактор призводить до зміни традиційних ролей та створює особливі виклики для жінок, які опинилися серед найбільш уразливих груп. У цьому контексті соціальні практики біженців набувають стійкого та системного характеру, що поступово може трансформувати їх у соціальні інститути.

М. Бучин та Г. Данчук [11] присвятили своє дослідження аналізу проблеми гендерної рівності в контексті Цілей сталого розвитку ООН, особливу увагу зосередивши на політичній сфері. Використовуючи функціональний та неінституційний підходи, автори здійснили комплексний аналіз принципу гендерної рівності, визначивши його як один із ключових

чинників демократичного розвитку. Для досягнення поставленої мети було застосовано загальнонаукові, логічні та емпіричні методи, що дозволило простежити взаємозв'язок між гендерною рівністю та рівнем демократії, а також розкрити механізми її гарантування у політичній сфері.

Наукова новизна статті полягає у першому системному дослідженні гендерної рівності в структурі Цілей сталого розвитку ООН, зокрема у висвітленні проблем її реалізації на глобальному рівні. Автори доводять, що прогрес у цій сфері значною мірою зумовлений мобілізацією міжнародних ресурсів та політичної волі, проте численні проблеми залишаються невирішеними. Особливо актуальними вони є у політичній сфері, де рівень участі жінок залишається недостатнім. Додатковим чинником негативної динаміки стала пандемія COVID-19, яка посилила гендерні дисбаланси та уповільнила процеси інтеграції принципів рівності.

Практична цінність дослідження полягає в можливості використання його результатів у викладанні дисциплін з міжнародних відносин, політології, глобалізації, права та соціології. Окрім того, висновки можуть слугувати основою для вдосконалення національного гендерного законодавства й ініціатив, спрямованих на реалізацію Цілей сталого розвитку ООН в Україні. У підсумку автори підкреслюють, що гендерна рівність є однією з ключових цілей глобального розвитку, від реалізації якої залежить не лише демократизація суспільства, а й подальший поступ людської цивілізації.

У своїй праці Г. Уткіна та Т. Дацюк [1] аналізують трансформації правового поля України у сфері гендерної рівності та відзначають поступове зростання усвідомлення суспільством важливості цього питання для забезпечення рівних можливостей у професійній, політичній та громадській сферах. Авторки наголошують, що попри позитивні зрушення, зберігається дисбаланс між формальним проголошенням принципів рівності та реальним становищем жінок і чоловіків на ринку праці, в оплаті праці та у політичному представництві.

Дослідження підкреслює, що формування державної гендерної політики в Україні ґрунтується як на міжнародних зобов'язаннях (ратифікованих конвенціях і договорах), так і

на національному законодавстві, спрямованому на гарантування рівних прав і можливостей. Водночас авторки зазначають, що правових механізмів недостатньо для досягнення реальної гендерної рівності. Ключовим завданням залишається подолання низького рівня гендерної культури та формування розуміння демократії як рівних прав для всіх громадян.

На думку дослідниць, важливим напрямом має стати створення розгалуженої інформаційної та консультативної інфраструктури, яка забезпечить поширення знань і підтримку громадян у питаннях рівності. Вони підкреслюють, що за три десятиліття незалежності Україна зробила відчутний крок у напрямку гендерних перетворень і поступово інтегрується в систему світових гендерних технологій. Державна політика дедалі більше орієнтується на практичне забезпечення рівних можливостей жінок і чоловіків, а також на формування механізмів захисту від дискримінації у всіх сферах суспільного життя.

Таким чином, проведений аналіз засвідчив, що гендерна соціологія в Україні поступово сформувалася як самостійний напрям соціологічного знання. Дослідження українських науковців охоплюють широкий спектр проблем — від аналізу гендерної нерівності на ринку праці (М. Кузьміна, О. Шеховцов) та трансформації соціальних ролей у контексті євроінтеграційних процесів (А. Багінський, Д. Пашкова) до вивчення латентного гендерного расизму (І. Святненко) й соціальних практик вимушених переселенців (Ю. Калагін, О. Шанідзе). Така багатоплановість свідчить про розширення тематичного поля та інституалізацію гендерних студій в Україні, що є важливим етапом розвитку сучасної соціології.

Подальший поступ у цій сфері вимагає узагальнення наявних досліджень та їх критичного аналізу з урахуванням новітніх викликів. Використання міждисциплінарних підходів може забезпечити комплексніше розуміння гендерних процесів і дозволить глибше осмислити особливості їхнього прояву в українських реаліях. Важливим також є вивчення та адаптація міжнародного досвіду, що може стати підґрунтям для вироблення практичних механізмів забезпечення рівних можливостей у

політичний, економічний та культурний сферах.

Загалом розвиток гендерної соціології в Україні можна розглядати як відображення ширших суспільних трансформацій. Ця галузь знання не лише реагує на актуальні виклики, але й пропонує інструменти їх подолання. Це підтверджує актуальність подальших досліджень, які здатні зробити суттєвий внесок у розвиток національної науки та сприяти зміцненню демократичних засад українського суспільства.

### **5. ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ**

Аналіз праць українських дослідників засвідчив, що гендерна соціологія в Україні розвивається у тісному зв'язку з глобальними тенденціями, насамперед із процесами євроінтеграції та реалізацією Цілей сталого розвитку ООН. Сучасні наукові розвідки доводять, що гендерна проблематика охоплює широкий спектр сфер — від економічної та політичної до культурної й соціальної. Вони водночас відображають позитивні зрушення у сфері гендерної рівності та окреслюють наявність стійких бар'єрів, зумовлених патріархальними стереотипами, соціально-економічними кризами та військовими подіями. У цьому контексті гендерні дослідження відіграють

важливу роль у виробленні практичних рекомендацій для державної політики й суспільного розвитку.

Отримані результати свідчать про поступову інституалізацію гендерних студій в Україні та їхнє закріплення як окремого напрямку сучасної соціології. Важливим здобутком є інтеграція гендерного підходу в аналіз суспільних трансформацій, що дозволяє краще зрозуміти процеси соціальної нерівності та механізми її подолання. Подальший розвиток гендерної соціології потребує міждисциплінарної співпраці, поєднання теоретичних і емпіричних підходів та розробки нових інструментів дослідження, здатних враховувати швидкі зміни соціального середовища.

Перспективи наступних досліджень полягають у глибшому аналізі впливу війни на трансформацію гендерних ролей та ідентичностей, а також у вивченні процесів інституалізації соціальних практик внутрішньо переміщених осіб. Доцільним видається також дослідження ефективності державної гендерної політики, порівняння українського досвіду з міжнародними моделями та оцінка його відповідності європейським стандартам. Такий підхід дозволить не лише систематизувати наявні наукові здобутки, а й сформулювати нові концептуальні засади для утвердження гендерної демократії в Україні.

### **Література**

1. Уткіна Г., Дацюк, Т. Гендерні аспекти розвитку українського суспільства: досягнення та проблеми. *Правовий часопис Донбасу*. №4 (Вересень 2024). С. 39-50. DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2021-77-4-39-50>
2. Джоан Валлах Скотт. *Вікіпедія*. URL: <https://cutt.ly/xrBCdlH1> (дата звернення 05.08.2025)
3. Кісь О.Р. Жінка в українській селянській сім'ї другої половини XIX - початку XX століття: гендерні аспекти : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.05. Львів, 2001. 213 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0402U002260> (дата звернення 10.08.2025)
4. Лободинська О.М. Гендерні аспекти працевлаштування випускників ВНЗ України (на прикладі західного регіону України) : дис. ... канд. соціол. наук : 22.00.04. Львів, 2008. 316 с. URL: <https://cutt.ly/YrBBEXtZ> (дата звернення 10.08.2025)
5. Іващенко О., Лободинська О. Гендерна сегрегація чи гендерна асиметрія на ринку праці: теоретичні засади та емпіричні прояви при працевлаштуванні в Україні. *Науковий журнал Український соціум*. 2013. № 1(44). С. 43-62. DOI: <https://doi.org/10.15407/socium2013.01.043>
6. Кузьміна, М., Шеховцов, О. Гендерна нерівність на ринку праці в Україні: соціологічний аналіз причин та наслідків. *Соціополіс: журнал соціальних та політичних наук*. 2024. №1. С. 20-29. URL: <https://sociopolis.in.ua/index.php/journal/article/view/6/4> (дата звернення 12.08.2025)
7. Багінський А., Пашкова Д. Вплив соціально-політичних трансформацій в Україні на гендерні відносини та конфлікти. *Вісник НТУУ «КПІ» Політологія. Соціологія. Право*. 2024. №4(64). С.77-85. DOI: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2024.4\(64\).322701](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2024.4(64).322701)
8. Ткалич М., Зінченко Т., Касьян А. Гендерна ідентичність: зміст, структура, гендерно-рольова диференціація. *Психологічний журнал*. 2020. № 6 (1). С. 101–109. DOI: <https://doi.org/10.31108/1.2020.6.1.10>
9. Святненко І. Ідеологія та мораль гендерної культури в Україні. *Науково-теоретичний альманах Грані*. 2019. №21(12). С. 52-61. DOI: <https://doi.org/10.15421/1718164>

10. Калагін Ю., Шанідзе, О. Гендерний аналіз соціальних практик українських біженців 2022 року. *Науково-теоретичний альманах Грани*. 2023. №26(3). С.62-68. DOI: <https://doi.org/10.15421/172349>
11. Бучин М., Данчук Г. Гендерна рівність у політичній сфері як одна із складових реалізації цілей сталого розвитку ООН. *Вісник НТУУ «КПІ» Політологія. Соціологія. Право*. 2023. №1(57). С.56-61. DOI: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2023.1\(57\).280790](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2023.1(57).280790)

### References

1. Utkina H., Datsyuk, T. Henderni aspekti rozvitku ukayins'koho suspil'stva: dosyahnennya ta problemi. *Pravoviy chasopis Donbasu*. #4 (Veresen` 2024). S. 39-50. DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2021-77-4-39-50>
2. Dzhoan Vallakh Skott. Vikipediya. URL: <https://cutt.ly/xrBCdlH1> (data zvernennya 05.08.2025)
3. Kis` O.R. Zhinka v ukayins`kiy selyans`kiy sim"yi druhoi polovini XIX - pochatku KhKh stolittya: henderni aspekti : dis. ... kand. ist. nauk : 07.00.05. L`viv, 2001. 213 s. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0402U002260> (data zvernennya 10.08.2025)
4. Lobodins`ka O.M. Henderni aspekti pratsevlashuvannya vipusknivkiv VNZ Ukrayini (na prikladi zakhidnoho rehionu Ukrayini) : dis. ... kand. sotsiol. nauk : 22.00.04. L`viv, 2008. 316 s. URL: <https://cutt.ly/YrBBEXtZ> (data zvernennya 10.08.2025)
5. Ivashchenko O., Lobodins`ka O. Henderna sehrehatsiya chi henderna asimetriya na rinku pratsi: teoretichni zasadi ta empirichni proyavi pri pratsevlashuvanni v Ukrayini. *Naukoviy zhurnal Ukrayins`kiy sotsium*. 2013. # 1(44). S. 43-62. DOI: <https://doi.org/10.15407/socium2013.01.043>
6. Kuz`mina, M., Shekhovtsov, O. Henderna nerivnist` na rinku pratsi v Ukrayini: sotsiolohichniy analiz prichin ta naslidkiv. *Sotsiopolis: zhurnal sotsial`nikh ta politichnikh nauk*. 2024. #1. S. 20-29. URL: <https://sociopolis.in.ua/index.php/journal/article/view/6/4> (data zvernennya 12.08.2025)
7. Bahins`kiy A., Pashkova D. Vpliv sotsial`no-politichnikh transformatsiy v Ukrayini na henderni vidnosini ta konflikti. *Visnik NTUU «KPI» Politolohiya. Sotsiolohiya. Pravo*. 2024. #4(64). S.77-85. DOI: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2024.4\(64\).322701](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2024.4(64).322701)
8. Tkach M., Zinchenko T., Kas`yan A. Henderna identichnist`: zmist, struktura, henderno-rol`ova diferentsiatsiya. *Psikholohichniy zhurnal*. 2020. # 6 (1). S. 101–109. DOI: <https://doi.org/10.31108/1.2020.6.1.10>
9. Svyatnenko I. Ideolohiya ta moral` hendernoyi kul`turi v Ukrayini. *Naukovo-teoretichniy al`manakh Hrani*. 2019. #21(12). S. 52-61. DOI: <https://doi.org/10.15421/1718164>
10. Kalahin Yu., Shanidze, O. Henderniy analiz sotsial`nikh praktik ukayins`kikh bizhentsiv 2022 roku. *Naukovo-teoretichniy al`manakh Hrani*. 2023. #26(3). S.62-68. DOI: <https://doi.org/10.15421/172349>
11. Buchin M., Danchuk H. Henderna rivnist` u politichniy sferi yak odna iz skladovikh realizatsiyi tsiley staloho rozvitku OON. *Visnik NTUU «KPI» Politolohiya. Sotsiolohiya. Pravo*. 2023. #1(57). S.56-61. DOI: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2023.1\(57\).280790](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2023.1(57).280790)

### Abstract

LIUBCHENKO Valentyna

Zhytomyr Polytechnic State University

### GENDER SOCIOLOGY IN THE WORKS OF DOMESTIC RESEARCHERS

*The article is devoted to analyzing the formation and development of gender sociology in the works of domestic scientists. It examines key areas of contemporary research, in particular the problems of gender inequality in the labour market, women's participation in political life, the transformation of gender roles during periods of military conflict and migration processes, as well as cultural interpretations of gender identity and stereotypes. It is shown that gender sociology in Ukraine is developing under the influence of global trends, while preserving national specificity and contemporary socio-political challenges. The importance of European integration processes and the UN Sustainable Development Goals as essential benchmarks for research on gender equality is emphasised. The authors of the works analysed in the article combine empirical sociological methods with qualitative cultural approaches, which allows for a comprehensive view of the problem.*

*The article highlights the role of socio-economic transformations and democratisation processes in shaping new perceptions of gender roles in Ukrainian society. It analyses the influence of international organisations and regulatory acts on developing national gender policy and practices to ensure equal opportunities. Particular attention is paid to the interconnection between gender studies and current challenges, in particular war, internal displacement of the population, increased civic activism, and changing social roles.*

*The conclusion is made about the need for further systematization of scientific achievements, interdisciplinary integration, and the development of effective mechanisms to ensure gender equality in all spheres of public life. Prospects for further research lie in studying the processes of institutionalisation of social practices, analysing the effectiveness of state gender policy, and comparing the Ukrainian experience with international models. Such research will contribute to the development of domestic science and Ukraine's integration into the global scientific space, providing a deeper understanding of the patterns of gender democracy formation.*

**Keywords:** gender sociology, gender, gender identity, Ukrainian researchers.

Стаття надійшла до редакції / Received 22.08.2025

Прийнята до друку / Accepted 13.09.2025